

- в) літературна композиція не стільки відповідає вимогам масового глядача, скільки потребує інтелектуальної аудиторії-співрозмовника;
 - г) зміщенням в бік діалогу з аудиторією, що притаманне жанру моновистави, який щодалі стає популярнішим;
 - д) зміщенням літературної композиції в зону театру із зони літературної естради.
- Загалом літературна композиція переживає нині і принципове переосмислення, і радикальну трансформацію.

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1986. — 445 с.
2. Аверинцев С.С. Жанр как абстракция и жанры как реальность: диалектика замкнутости и разомкнутости / Риторика и истоки европейской литературной традиции. — М. : Языки русской культуры, 1996. – 448 с.
3. Один у «Слові» – воїн. Анатолій Паламаренко: «...і що ж то таке з нашою Україною?» [Електронний ресурс] / Катерина Константинова, 26 червня 2009 року. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/odin_u_slovi_voyin_anatoliy_palamarenko_i_scho_zh_to_take_z_nashoyu_ukrayinoyu.html.
4. Шевчук О. Мистецький дар Іванові Франку / Оксана Шевчук // Кіно/Театр. – 2007. – №3.
5. Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса. Театр «У кошику» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tuk.lviv.ua/?page_id=45.
6. Таршис Н.А. Третий международный фестиваль моноспектаклей (Петербургцы) / Н.А. Таршис // Петербургский театальный журнал. – 2001. – № 24.
7. Прокопова Н.Л. Ценностный аспект стратификации сценической речевой культуры / Н.Л. Прокопова // Вестник Томского государственного университета. – 2008. – № 310; Научная рубрика ГРНТИ: 18 – Искусство. Искусствоведение.
8. Заболотна В. «Заньковецька... Відлуння» У столиці відбувся Перший міжнародний театральний фестиваль моновистав жінок-актрис «Марія» [Електронний ресурс] / Валентина Заболотна, газета «День». – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/kultura/zankovecka-vidlunnya>.
9. Подлужна А. «Життя під знаком Заньковецької» [Електронний ресурс] / Алла Подлужна, газета «День». – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/kultura/zhittya-pid-znakom-zankoveckoyi>.

В статтє досліджується літературна композиція, котра содержить і образци традиційних жанрових моделей, і модифікаційні жанрові структури. Аналізуючи сучасну практику літературної композиції, автор утверджує, що цей жанр отримує нові сценічні втілення і форми, зміщаєсь із зони літературної естради в зону театру в зв'язі з популяризацією монопредставлення.

Ключеві слова: літературна композиція, трансформація жанру, недраматургічний матеріал, мелодекламація, монопредставлення.

In the article literary composition that contains the standards of traditional genre models and modification genre structures is investigated. An author analyses modern practice of literary composition and asserts that this genre acquires new stage embodiments and forms, displaced from the zone of the literary stage in the zone of theatre in connection with popularization of monopresentation.

Key words: literary composition, transformation of genre, undramaturgic material, melodeclamation, monopresentation.

УДК 7.071.2:792.028

Тетяна Осадчук

«НАТАЛКА ПОЛТАВКА» І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО У ХУДОЖНІЙ РЕЦЕПЦІ ТА РЕЖИСЕРСЬКІЙ РЕІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФЕДОРА СТРИГУНА

У статті розглянуто оперету Івана Котляревського «Наталка Полтавка» як синтетичну театральну форму у режисерській реінтерпретації Федора Стригуна. Встановлено художньо-сценічні особливості постановки, простежено ознаки режисерського реанімування п'єси, окреслено художню ідею загальнолюдських та національних цінностей цієї «праматері українського театру».

Ключові слова: оперета, режисер, сценічні особливості, синтетична театральна форма, виразальні засоби, художня реінтерпретація, авторська рецепція.

© Осадчук Т., 2014.

Провідною тенденцією розвитку сучасного українського мистецтвознавства є реінтерпретація класичної спадщини, яка відповідно вимагає актуалізації проблем доцільності сценічного осучаснення відомих п'єс, уведення класики в постмодерну культурну парадигму, а відтак – народження нових синкретичних театральних форм через поєднання у постановці різновекторних прийомів вираження. На цьому, зосібна, наголошують дослідники Інна Вівсяна та Наталія Кравець у науковій розвідці «Український театр між традиціями та вимогами майбутнього» [2, с. 146–147].

Пошуки режисерської реанімації «праматері українського народного театру» «Наталки Полтавки» Івана Котляревського, відходу від традиційних хрестоматійних постановок за визначенням драматурга «оперы малороссийской», пов'язані з дев'яностими роками ХХ ст., коли на зламі культурних епох, поява європейської театральної форми повсюдно перемагала традиції народницького змісту.

Як відомо, перша постановка «Наталки Полтавки» відбулася в Полтаві у 1819 р. [9, С. 53] за участю відомого актора Михайла Щепкіна, що стало відліковою точкою сценічного життя безсмертної «української опери на дві дії» [17]. У різні роки в «Наталці Полтавці» грали такі майстри сцени, як Марко Кропивницький, Панас Саксаганський, Марія Заньковецька (саме ця актриса вперше на професійній сцені зіграла роль Наталки), Марія Литвиненко-Вольгемут, Зоя Гайдай, Оксана Петрусенко, а також «заньківчани» Федір Стригун і Богдан Козак. І це, безперечно, далеко не повний перелік відомих акторів, які забезпечували успішність і тривалість сценічного життя «Наталки Полтавки».

Прем'єра опери Миколи Лисенка «Наталка Полтавка» відбулася в Одеському театрі у 1889 р. Незважаючи на пізніші (до речі, невдалі) спроби Володимира Йориша перетворити цей твір у «велику оперу», український театр протягом століть взірцювався на авторську версію Миколи Лисенка [11] і ця тенденція актуальна й досі, про що свідчить, наприклад, постановка Дмитром Гнатюком опери Миколи Лисенка «Наталка Полтавка» у 2008 р. «за участю випускників оперної студії НМАУ імені П. І. Чайковського» [14, с. 10].

Як висновок із вищесказаного, єдність сценічних і музичних виражальних засобів у постановці першого драматичного твору нової української літератури грає чи не ключову роль у естетичній рецепції кількох поколінь українських театральних діячів та глядачів.

Одним із експериментаторів постановки новітньої сценічної версії оперети «Наталка Полтавка» був і керівник Львівського національного академічного українського драматичного театру імені М. Заньковецької Федір Стригун, який керувався метою підняття духу українців у культурному та духовному контексті постчорнобильської дійсності: «Я думаю, що після Чорнобиля потрібне було таке свято української молоді, свято української пісні, українського духу» [19, с. 4].

Висока художньо-театральна цінність та наукова малодослідженість оперети «Наталка Полтавка» у режисерському вирішенні Федора Стригуна і визначають *актуальність* цієї статті. **Метою** ж запропонованої розвідки є ґрунтовний мистецтвознавчий аналіз цієї музичної вистави, здійснення якого можливе при вирішенні таких наукових завдань: аналіз вистави «Наталка Полтавка» як синтетичної театральної форми, покликаної вписати українську театральну класику в новітню культурну парадигму кінця ХХ – початку ХХІ ст.; визначення ключових особливостей режисури оперети.

Поставлена майже півстоліття тому (прем'єра відбулася 2 березня 1991 року) режисером Федором Стригуном, оперети «Наталка Полтавка», на сцені Львівського національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької, стала визначальною для митця – адже є неперевершеною і в плані режисерської форми, і в плані ідейного змісту. Митець впевнений, що «Наталка Полтавка» Івана Котляревського – «матір українського театру». «В ній закодовано все: хто ми, які ми, на якій землі народилися. В ній – гуманізм, доброчесність, природне чуття справедливості, ліризм. П'єса написана Іваном Котляревським просто, живо, естетично, з великою любов'ю та повагою, зрозуміло для кожного глядача» [16].

Неодноразово будучи на Полтавщині, в місцях народження Івана Котляревського, скрупульозно вивчивши історію культури і побуту місцевого населення, Федір Стригун взявся по-новому інтерпретувати тему класичної п'єси, написаної 1819 р., акцентуючи не на соціально-майновому конфлікті, а на ментальності українського народу, найголовнішим бажанням якого є досягнення гармонії в повсякденному житті. Таким чином, режисеру-постановнику вдалося подолати стереотипне радянське трактування п'єси, коли українців показували бідними, у шовкових шароварах і вишиваних сорочках, із приводу чого режисер сказав: «Насправді ж в Україні ніколи не було таких

бідних людей, щоб аж у чорній хаті жили, це все видумки советських часів. Котляревський ніколи про це не писав». І далі: «... українці вдягають вишивані сорочки тільки у свята [...], а в звичайні дні люди ходили у зручному полотняному одязі» [див. 18, с. 4]. Чи не тому сценічні костюми оперети максимально правдиво передавали особливості народного побуту й характеру українців.

Персонажів п'єси Федір Стригун теж висвітлює у незвичній для глядача іпостасі. Наприклад, Терпилиха, яка має дорослу доньку, у трактуванні режисера є молодою, ще гожою жінкою (актриса – Таїсія Литвиненко, в іншому складі – Оксана Самолюк) у розквіті сил, грайливу, дещо кокетливу, проте водночас стриману і статечну.

Образ Тетерваковського (Возного, жениха Наталки) також зазнав режисерських трансформацій: цей персонаж грає на початку оперети автора п'єси, адже Іван Котляревський мав невдалу спробу сватання юної дівчини. Федір Стригун, вважаючи, що автор гумористично зобразив самого себе у образі Возного, вдається до суміщення сценічних ролей Тетерваковського та Котляревського. Народний артист України Богдан Козак, згідно з режисерським задумом, сценічно відтворював Возного як людину з почуттям гумору, статечну, вирозумілу, педантичну, з присутнім у говорі «вченим» суржилом, адже він українець, що вивчив російську. «Возного завжди робили такого собі омосковщеного чиновника, злого чоловіка, а потім не могли пояснити, як же він здатний на такий благородний учинок, як відмовитись від Наталки. Це ж було алогічно, а в автора немає нічого алогічного», – зауважує Федір Стригун [19, с. 4]. Особливо гостро і злободенно звучали слова Возного: «ця перестройка до добра не доведе. Вже перестроїлись до того, що й бляхи немає, і дерева немає...». Саме ця фраза, додана й підкреслена режисером-постановником, найбільш яскраво ілюструє актуальність «Наталки Полтавки» та її органічне вписання у сучасний суспільно-історичний контекст.

Роль Макогоненка, сільського виборного, виконував народний артист України, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка Федір Стригун (в інших складах – н. а. України Степан Глова, з. а. України Юрій Брилинський). Це одна з тих багатьох ролей, у якій митець мав змогу реалізувати, окрім режисерських здібностей, свій акторський талант [19, с. 2], продовжуючи список своїх театральних ролей: Іван Барильченко з «Суєти» та «Житейського моря» І. Карпенка-Карого, Василь із «Циганки Ази» Михайла Старицького, Улдис із п'єси «Вій вітерець» Яніса Райніса, Іван Мазепа з трилогії Богдана Лепкого, Андрей Шептицький із «Андрея» Валерія Герасимчука та ін.

Рисами режисерського стилю Федора Стригуна є промовисті символічні натяжки, паралелі з сьогоденням, зацікавлення соціально-громадською тематикою, адже, як стверджує митець, театр не може «деполітизуватися» [4, с. 205]. Федір Стригун неоднозначно наголошував, що в будь-якій п'єсі «все одно є конфлікт і є політика, навіть у любові». Тому, можливо, не випадково, працюючи над роллю Виборного, актор-Стригун «дуже багато взяв від характеру Івана Степановича Плюща» [1, с. 9], тодішнього голови Верховної Ради України.

Олег Гринів у книзі «На виклики національної основи» пригадує, як Федір Стригун на зорі українського державотворення обгрунтував постановку п'єси «Наталка Полтавка»: «Мистець наголосив на образі Виборного. Хіба це тип минулого часу? Справді! Чи мало таких хитрих лукавців зустрічаємо нині? Щокроку здибаємо, хоч від часу написання п'єси нас віддаляє майже два століття!» [4, с. 205]. Саме тому Стригун-виборний створив образ темпераментної, одержимої своєю справою людини.

Реалістично втілена режисером сама Наталка Полтавка – це ідеал української дівчини, наділеної типовими моральними якостями: чесністю, скромністю, добротою, сердечністю, душевною силою. Наталка – працьовита, ввічлива, вірна в коханні, намагається догодити матері, навіть Возний про неї говорить: «Золото – не дівка!». Чотири роки нічого не знаючи про Петра, вона продовжує його кохати і чекає повернення свого обранця. Відважна і смілива, Наталка захищає своє кохання, відмовляє Возному у фіналі п'єси, виступаючи проти звичаїв, адже подала вже йому рушники. Усі ці риси характеру головної героїні оперети сміливо заповзялися сценічно втілити під режисерським керівництвом Федора Стригуна Валентина Мацялко та н. а. України Людмила Нікончук, яка своїм вибуховим характером створила один із найяскравіших «заньківчанських» образів.

Образ Петра, створений Федором Стригуном, – це також символ вірності коханню й боротьби за нього. Режисер наділив його якнайкращими рисами українського чоловіка – ширістю, добросердечністю, працьовитістю. Актор, н. а. України Ярослав Мука, втілював задум режисера та бездоганно справився зі своєю роллю.

Метою Федора Стригуна-режисера було досягнення психологічної художньої правдивості дійових осіб, адже, на його думку, сценічна правда не є натуралістичною копією життя, механічним

перенесенням на сцену якогось вчинку чи події, а художнім, узагальненим відтворенням, що митець і блискуче довів у постановці «Наталки Полтавки».

Оперета «Наталка Полтавка» у режисерському вирішенні Федора Стригуна є мистецьким синтезом лексичного багатства, живої народної мови, ліричної пісенності. Власне пісні є не просто музичним декором вистави, а одним із засобів розкриття психологічного портрету персонажів. Скажімо, Наталка, вперше з'являючись перед глядачем, виконує пісню «Віють вітри, віють буйні...», тим самим виражаючи внутрішній сум ще до початку самого монологу. Отож кожен із персонажів постановки Федора Стригуна має свій пісенний портрет, що засвідчує оригінальність і до певної міри експериментальність цієї оперети. Так при постановці режисер використав лірично-побутові, обрядові, купальські пісні та балади: «Ой оддала мене мати за нелюба заміж», «Брала дівка льон», «Розлилися води на чотири броди», «Чорна хмаронька наступає», «Лимерівна», «Гомін, гомін по діброві», «Та йшов козак з Дону», «Ой під вишнею, під черешнею», а також твори, написані Іваном Котляревським зі стилізацією під фольклор. Більшість із них стали народними – вищезгадана «Віють вітри, віють буйні...», «Сонце низенько» та ін.

Музика постановки належить перу одного із найвідоміших українських композиторів Миколи Лисенку, який тонко відчував нюанси народного мелосу. Він створив розгорнуті арії, увертюри, оркестрові антракти, художні обробки народних пісень, що були закріплені сценічною традицією в п'єсі. Музика композитора, яка характеризується глибиною простоти, ясністю, гармонійною єдністю композиційних елементів, стала музичною основою постановки Федора Стригуна та Володимира Їворчака (останньому належить аранжування та оркестрування п'єси). Сам режисер уважав, що «Лисенко був геніальний чоловік, не берімося його «вдосконалювати»» [18]. Завдяки збереженню музичної основи Миколи Лисенка Федору Стригуну вдалося створити оперету, яка захопила реципієнта за посередництвом оркестру (диригент – Богдан Мочурад).

Сценографія «Наталки Полтавки» теж характеризується оригінальним режисерським почерком, зважаючи на задум зробити виставу «на збереженні», наче вона відбувається в музеї, здійснений завдяки роботі н. х. України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка Мирона Кипріяна. Так сценограф розмістив на сцені штучний перелаз, скриню, з якої персонаж-автор виймає одяг і перевдягається у Возного, панораму села (українського художника Миколи Пимоненка), криницю, манекени з українським (полтавським) убранням, яке герої оперети одягають на себе під час вистави. У такий спосіб тут-таки на сцені перед глядачем відбувається перевтілення акторів у героїв п'єси, а відповідно – по-новому оживають події, описані Іваном Котляревським.

Режисерський погляд Федора Стригуна, безперечно, можемо вважати новаторським, адже запропонований ним принцип сценічної обробки п'єси полягає у виявленні новітньої європейської театральності з залученням елементів ярмаркового балагану, театру представлення. За словами Федора Стригуна, «ми, актори сучасні, показуємо вам «Наталку Полтавку» своїм відношенням, своєю любов'ю, своєю пошаною, своїм гумором, з великою повагою і вдячністю» [5]. По суті Федір Стригун створив відкритий «театр серед людей»: усі персонажі оперети виходять на сцену від глядача, який у такий спосіб він стає співучасником вистави, витворюючи т. зв. «четвертий вимір п'єси», який «тільки згадується в ній і на який театр зважився звернути особливу увагу» [5].

Саме тому за новітнє прочитання та оригінальне тлумачення класики, а також за «значний внесок у розвиток української національної культури» [6, с. 1] до 225-ої річниці від Дня народження автора «прап'єси» «Наталки Полтавки» [12, с. 3] у 1994 р. режисер став лауреатом Премії імені Івана Котляревського, а його постановка була визнана справжнім новаторством національного театру.

На успішну і оригінальну режисерську реінтерпретацію класичного твору звернула увагу і громадськість, зокрема журналістка і письменниця Любов Часта зазначила, що ««Наталка Полтавка» – це ніби наново написаний твір, а насправді він тільки по-новому прочитаний»; «Вона поставлена в традиціях кращої вертепної драми і в кращих зразках світової драматургії. Це – театр-свято». І далі: «...дивлячись Вашу «Наталку Полтавку», просто забуваєш, що колись знав цю п'єсу, вона зовсім інакша – свіжа і чиста, як вранішня роса, вона весела і світла, як новий день...» [21, с. 4].

Федір Стригун, зважаючи що оперету репрезентацією народного бурлеску, зізнається, що при її театральному перегляді «усі сміються. Сміються до кінця. Але дивна річ. Раптом зі сміху починають плакати і сміються зі слъзами на очах. Бо вистава говорить про те, яка добра, яка красива українська нація. І написав про це Котляревський» [21, с. 3].

Вистава «Наталка Полтавка» у режисерському виконанні Федора Стригуна користується великою популярністю вже понад 20 років, деякі глядачі навіть дивились її двічі [10, с. 4], що й підтверджує її сучасність та незмінну затребуваність. Театральна труппа, очолювана художнім

керівником Федором Стригуном, продемонструвала виставу як в Україні, так і далеко за її межами. Чернігівські «Вісті» сповіщають про успіх оперети на сцені Ніжинського українського драматичного театру імені М. Коцюбинського: «Ніжинці, як і канадці та англійці, де виступав колектив, побачили свято театру, в якому живе, вирує глибока, лірична і весела слов'янська натура. [...] У «заньківчан» давня українська комедія прозвучала сучасно. І не тільки тому, що виконавці імпровізували в ній на злободенні теми. Котляревський для них – не музейний експонат, а жива п'єса з вічними проблемами любові і людської свободи. Саме тому і знайшла постановка захопленого глядача» [13, с. 7].

Оригінальність постановки «Наталки Полтавки», зіграної «заньківчанами» на гастролях у США, та особлива рецепція її глядачами підтверджується словами голови мистецького центру «Світлиця» м. Клівленд, ведучої радіопередач, призначених для української громади, Катерини Немири: «Важко підібрати слова, аби передати враження, яке справили «заньківчани». Такого успіху ще не домагався жоден театр. Вистава перетворилася у справжнє свято української пісні і танку» [3]. Хорошим творчим досвідом стала «Наталка Полтавка» і для американських акторів, котрі були зачаровані традиціями українського театру – музикою, глибокою психологічністю оперети, пластикою та вокалом акторів [7, с. 6].

Успіх оперети підштовхнув Федора Стригуна до постановок «Наталки Полтавки» в Луцьку (2002) та Тернополі (2010) і, за словами самого режисера, «...вистава вийшла цілком іншою, ніж та, яку підготував у театрі Марії Заньковецької. За формою інша. Ми навіть старі речі з музею для неї витягли» [17]. Як зізнався режисер в інтерв'ю тернопільському порталу «te.20minut.ua», ця п'єса для нього є іконою: «Ми настільки звикли до неї, що не можемо належно оцінити її, хоч уже 200 років гріємося на ній. У цій постановці я не придумував нічого нового, бо настільки поважаю Івана Котляревського, що мені захотілося розкрити все те, що він мав на увазі, коли писав цю праматір українського театру. Я навіть у світовій драматургії не можу знайти схожої п'єси, котра б так характеризувала народ, як «Наталка Полтавка»» [15].

На сценах яких театрів не йшла б «Наталка Полтавка» під режисерським керівництвом Федора Стригуна, усюди вона створювала свято української мови, музики, адже оперета насичена надзвичайним емоційним впливом на глядачів: радість, горе і сльози Наталки є горем, сльозами і радістю всієї зали. На окремі закиди у надмірі «шароварщини» на сцені Федір Стригун відповідає словами Михайла Форгеля: «Театр – це місце, де народжується нація». Тому «не сміймося, не розкидаймося цим словом «шароварщина». Можна голому вийти на сцену. Головне, яку ти ідею несеш, що ти хочеш сказати своїм словом, своєю творчістю» [17].

Режисерська та акторська творчість Федора Стригуна, безперечно, заслуговує найвищого визнання за актуальність та новаторське втілення «Наталки Полтавки» Котляревського, тому закономірно, що режисер отримав найвищу державну нагороду, а театр, очолюваний ним, залишається одним із професійних театрів України.

Здійснений аналіз сценічної постановки Федора Стригуна «Наталка Полтавка» засвідчив, що постановник не просто вдавня до реінтерпретації класичної спадщини, а здійснив оригінальну режисерську рецепцію п'єси як на формальному, так і на змістовому рівнях. Керуючись необхідністю віджити загальнолюдські та національні цінності «праматері українського народного театру», затушовані радянською ідеологічною пропагандою, Федір Стригун досягнув високого театральномистецького рівня і в окремих акцентах характеротворення (деталях міміки, жестів, емоцій героїв, реплік, характерного одягу), і в істотних моментах сценографії (це вистава «на збереженні», яка відбувається в позірному музеї). Головною рисою постановки Федора Стригуна є синтетичний характер театральної форми оперети, яка рясніє народними лірично-побутовими, обрядовими, купальськими піснями й баладами, авторськими піснями Івана Котляревського, стилізованими під фольклор, бурлескними елементами ярмаркового балагану, які актуалізують четвертий вимір оперети.

Усі вищезазначені особливості сценічної постановки Федора Стригуна «Наталка Полтавка» забезпечують їй славу самобутньої, новаторської, актуальної реінтерпретації та рецепції «праматері українського народного театру», яка не залишає байдужим жодного глядача.

20. Абліцов В., Жежера В., Красиодемський В. Секрет формування малоросійської трупі / В. Абліцов, В. Жежера, В. Красиодемський // Голос України. – 1999. – № 42. – 6 березня. – С. 9.

21. Вівсяна І., Кравець Н. Український театр між традиціями та вимогами майбутнього / Інна Вівсяна, Наталія Кравець // Українське мистецтвознавство : Матеріали, дослідження, рецензії : [збірник наукових праць, гол. ред. Г. Скрипник]. – Вип. 7. – К., 2007. – С. 144–147.

22. Гороховський А. Америка аплодує заньківчанам / Анатолій Гороховський // Час і події. – 1997. – № 12 (№ 25).
23. Гринів О. На виклики національної основи. Непретензійні нотатки / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2011. – 440 с.
24. Гуменюк В. На сцені – класика / В. Гуменюк // Кримська світлиця. – 1993. – 12 червня.
25. Доманська Г. Федір Стригун : «Ми – дуже цінні люди, ми собі навіть не уявляємо, наскільки ми цінні...» / Галина Доманська // За вільну Україну. – 1994. – № 191 (808). – 15 жовтня. – С. 1, 4.
26. Клевцова Л. Федір Стригун: «Хто людям правду говоритиме, якщо не ми?» / Лариса Клевцова // Робітнича газета. – 2003. – 18 липня. – С. 6.
27. Кушнір Б. Театр з простягнутою рукою / Богдан Кушнір // Молодь України. – 1991. – №116. – 20 червня. – С. 3.
28. Лепкий Б. Наше письменство / Богдан Лепкий; [істор. нарис]. – Краків: укр. вид-во, 1941 – С. 53
29. Львівський український // Культура і життя. – 1991. – № 23. – 8 червня. – С. 4.
30. Наталка Полтавка (опера): [матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії] // Режим доступу : [http://uk.wikipedia.org/wiki/Наталка_Полтавка_\(опера\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Наталка_Полтавка_(опера))
31. Оверчук М. Їм нас бракує / Мирослава Оверчук // Культура і життя. – 1997. – № 32. – 20 серпня. – С. 3.
32. Онищенко Н. Кухоль крику розлився... / Надія Онищенко // Вісті. – 2002. – 3 травня. – С. 7.
33. Основні результати наукової і творчої діяльності за звітний період : Відділення музичного мистецтва // Вісник Академії мистецтв України. – Вип. 4. [ред. колегія : А. В. Чебикін (гол.), І. Д. Безгін, Ю. П. Богущкий, А. А. Бокотей і ін.]. – К., 2008. – С. 10–13.
34. Прем'єрна «Наталка Полтавка» в Тернополі // Інформаційна агенція культурних індустрій ПРО, 07.05.2010 // Режим доступу : <http://i-pro.kiev.ua/print/9479>.
35. Пуляєва-Чижович Л. «Наталка Полтавка», 250-ий раз, три склади акторів на сцені... / Людмила Пуляєва-Чижович // Високий замок. – 2012. – 26 грудня.
36. Режим доступу: <http://lviv-online.com/ua/events/theatre/natsionalnyj-akademichnyj-ukrajinskyj-dramatychnyj-teatr-im-mariji-zankovetskoji-vystava-natalka-poltavka/>.
37. Садовська Г. Федір Стригун: «Не в кожного народу є своя Наталка» / Галина Садовська // Вільне життя плюс. – 2010. – № 23 (15135). – 26 березня.
38. Стригун Ф. Нація. Культура. Духовність / Стригун Федір // Животоки. – 2004. – № 3–4 (24–25). – С. 2.
39. Часто Л. Новаторство Федора Стригуна / Любов Часто // Національна трибуна. – 1997. – № 25. – 22 червня. – С. 4.
40. Черняк Л. «Колись ще скажуть... ми жили за часів Івана Миколайчука» / Людмила Черняк // Буковина. – 2002. – 9 жовтня. – С. 3.

В статтє анализується оперетта «Наталка Полтавка» Івана Котляревського как синтетическая театральная форма в режиссерской реинтерпретации Федора Стригуна. Установлюються художественно-сценіческие особенности постановки, прослеживаются признаки режиссерского реанимирования пьесы, очерчиваются художественные идеи общечеловеческих и национальных ценностей этой «праматери украинского театра».

Ключевые слова: оперетта, режиссер, сценіческие особенности, синтетическая театральная форма, средства выразительности, художественная реинтерпретация, авторская рецепция.

The operetta «Natalka Poltavka» is analyzed in the article as synthetic theatrical form in the Fedir Strygun's director decision. It was investigated the artistic-scenic features of this staging, peculiarities of director's reanimated play were tracked, it were outlined the artistic idea of universal and national values of the «foremother of the Ukrainian theater».

Key words: operetta, director, scenic features, synthetic theatrical form, the expressive means, artistic reinterpretation, author reception.